

Forfatter: Grundtvig, N. F. S.

Titel: Om Mennesket i Verden

Citation: Grundtvig, N. F. S.: "Om Mennesket i Verden", i Grundtvig, N. F. S.: *Grundtvigs værker*, Faculty of Arts, University of Aarhus. Onlineudgave fra Grundtvigs Værker: https://tekster.kb.dk/text/gv-1817_306_10-intro-shoot-idm173.pdf (tilgået 24. april 2024)

Anvendt udgave: Grundtvigs værker

Ophavsret: Materialet er dedikeret til public domain. Du kan kopiere, ændre, distribuere og fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk dog altid at kreditere ophavsmanden.

[Læs CC0-erklæringen](#)

Kosmologi og natursyn

Et væsentligt element i "Om Mennesket i Verden" er de kosmologiske og naturfilosofiske forestillinger, Grundtvig knytter an til i løbet af afhandlingen. Der kan spores en påvirkning fra romantisk tænkning, især fra Schellings naturfilosofi og den formidling, den fik i Danmark igennem Henrik Steffens. Romantikens bestræbelse efter at mediere alle modsætninger i en altomfattende enhed imødegås imidlertid af Grundtvigs trinitariske udgangspunkt og forestillingen om mennesket som faldet og som kæmpende med uforenelige modsigelser i sig (jf. Grundtvig 1983, s. 7-22).

I en større historisk sammenhæng kan mange af Grundtvigs tanker om menneskets placering i kosmos henføres til et af de ældste og mest sejlivede idéhistoriske komplekser i europæisk tænkning. Det har sin oprindelse hos Platon, Aristoteles og Plotin og bar i middelalderen det latinske navn "scala naturae" (dvs. naturens trappe el. stige), men er i kraft af Arthur O. Lovejoys klassiske værk fra 1936 bedst kendt som *The Great Chain of Being*. På dansk kan det oversættes til "tilværelseskæden" eller "Den store verdenskæde" (jf. Korsgaard 1997b, s. 19 f.). Det er forestillingen om den uendeligt graduerede kæde af eksistenser af stadigt mindre perfektion, der strækker sig fra Gud over kategorierne af åndelige væsener, engle og dæmoner, til månen og stjernerne og videre til menneskene, dyrene, planterne og mineralerne.

Det er navnlig i kapitlet "Om Menneskets legemlige Forhold", at Grundtvigs kosmologi og natursyn kommer til udtryk. Han spørger, om ikke "de samme Egenskaber laae til Grund for Stenen, som yttre sig i Planten og røre sig i Dyret" (148), og reflekterer over "Overgangene fra det Livløse til det Livagtige, derfra til det *Besjælede* og igiennem Dyre-Rækken indtil Mennesket" (148). Mennesket rummer alle de egenskaber, som findes i mineralriget, planteriget og dyreriget, og der kan derfor opstilles analogier mellem menneskets og naturrigernes stadier, fx mellem "Fosteret i Moders Liv" og "Plante-Riget" (150 f.). Grundtvig vil forklare naturen ud fra mennesket selv: "det er af Planterne vi skal lære at kiende Jorden, Planterne igien af Dyrene, Dyrene af *Mennesket*" (151), hvorimod det er "bagvendt", når man vil "*begribe det Større i det Mindre*, forklare det Høiere af det Lavere, det Levende af det Livløse, det Fornuftige af det Umælende" (151). Mennesket kaldes "en Verden i det Smaa" (146), og denne mikrokosmostanke, der findes i hele Grundtvigs forfatterskab, får i "Om Mennesket i Verden" sin mest udførlige udformning (jf. Pedersen 1989, s. 78).